

вання, нафтопереробки, електроніки та інформаційних технологій, – в результаті чого очікуються значні економічні вигоди у майбутньому: створення нових робочих місць, зростання майбутніх податкових надходжень, поліпшення бізнес-середовища.

Висновки. У більшості розвинутих країн каталізатором інвестиційної активності став саме іноземний капітал, який відіграв активну роль у розвитку та структурній перебудові економіки. Україні слід використати досвід цих країн (особливо пострадянських) щодо політики залучення іноземних інвестицій та створення сприятливого інвестиційного клімату шляхом надання податкових пільг, створення спеціальних економічних зон, надання митних пільг, створення системи гарантій та покращення інформаційно забезпечення партнерів, впровадження системи страхування.

Функціонування економіко-організаційного блоку механізму залучення іноземних інвестицій можливе лише в сукупності з ефективним механізмом державних гарантій та системою законодавчого, нормативного, інформаційного забезпечення іноземних інвестицій, організації системи страхування та перестраховування іноземних інвестицій, сприяння розвитку банківсько-кредитної системи.

Література:

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – С. 306.
2. Данілов О.Д. Інвестування: Навчальний посібник. / Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. – Ірпінь, 2001. – 377 с.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.06.1991 №1560-ХІІ // Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Виробнича економіка/ За редакцією В.П. Галушко, Г. Штрюбеля. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2005. – 400 с.
5. <http://proosbb.info>
6. Стецюк С.С. «Офшорні зони як інструмент мінімізації оподаткування та шляхи вдосконалення державного регулювання офшорної діяльності» // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. №2 – С. 78-86
7. Николайчук О. «Інвестиційна привабливість України крізь призму міжнародних рейтингів» // www.ztu.edu.ua
8. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України – www.mfa.gov.ua
9. Експрес-випуск Державного комітету статистики України «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у 2010» №35 від 17.02.2011 – С. 1.
10. Офіційний веб-сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку – www.in.gov.ua

Рецензент: д.держ.упр., професор Лозинська Т.М.

УДК 351.84:364

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ» ТА ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Пищик Ю.Д., аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті розглядаються питання розвитку сільських територій.

The article deals with the development of rural areas.

Постановка проблеми. Сільські території мають проблеми, які характеризуються такими факторами: бідністю населення; низьким рівнем освіти; демографічною кризою; політичною слабкістю; забрудненням навколишнього середовища; погіршенням охорони здоров'я сільських жителів; недосконалістю виробничої і соціальної інфраструктури. Також існують певні труднощі щодо використання ресурсів сільських територій, які пов'язані із тим, що сільське населення мігрує, непривабливість ведення бізнесу в сільській місцевості, природні ресурси залишаються в розпорядженні органів державної влади або великих приватних структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні досить активно досліджуються окремі аспекти сталого розвитку сільських територій. Вагомий внесок в ці розробки зробили вітчизняні фахівці О.М. Бородіна, В.К. Терещенко, І.В. Прокопа, В.В. Юрчишин, М.К. Орлатий, І.Г. Кириленко, О.Л. Попова, О.І. Павлов та інші. Проте досі залишається багато актуальних питань, що недостатньо узагальнюють об'єктивну оцінку у визначенні сутності та змісту поняття «сільські території».

Постановка завдання. Розглянути питання розвитку сільських територій в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом поняття «сільські території» широко використовується в науковій літературі, проте у визначенні їх сутності, змісту поки що переважає вузькоспеціалізований підхід, тобто кожна наукова дисципліна щодо дефініції поняття «сільські території» виокремлює власні дослідження. Складається невідповідність між практикою застосування цього поняття та ступенем його науково-прикладної вивченості.

У Законі України «Про планування території інфраструктури сільської місцевості» сільська територія визначається, як територія на якій частка сільського населення у його загальній чисельності перевищує 15-50 відсотків [1]. Основним критерієм тут обрано частку сільського населення, але не пояснено, яким чином її можливо визначити. Відомий економіст С.І. Мельник [3] визначає сільська територія, як історично сформований елемент поселенської мережі, що поєднує організаційну й функціональну сукупність селищ, сіл, хуторів, односімейних та інших жилих утворень, які знаходяться під юрисдикцією сільських (селищних) рад. На думку автора сільські території є елементом поселенської мережі та виступає як житлове утворення.

На думку В. П. Славова і О. В. Коваленка, «сільська територія є економічно-екологічною категорією, регіонально-територіальним утворенням зі специфічними природно-кліматичними, соціально-економічними умовами, де економічно і екологічно збалансовані та енергетично взаємопов'язані різні ресурси (природні, трудові, матеріальні, енергетичні, інформаційні, фінансові тощо) з метою створення сукупного суспільного продукту конкретної території та повноцінного життєвого середовища для сучасного і майбутніх поколінь» [10].

Термін «сільські території» використовують для позначення сільської місцевості конкретних частин країни, а саме природно-економічних, адмініс-

тративно-територіальних утворень та ін. Важливим аспектом існування сільських територій є те, що вони є ресурсною базою для сільського господарства, розвиваються у тісному зв'язку, але кожний своїм шляхом [8].

Ми погоджуємося з думкою, що «сільські території» як двокомпонентне поняття віддзеркалює властивості емпіричного об'єкта, що має значну кількість ознак, оскільки його внутрішня структура є складною. Ураховуючи родову та видову ознаки поняття, доцільно, по-перше, зважати на галузеву, поселенську, територіальну та функціональну спрямованість розвитку об'єкта, по-друге, розглядати поняття «сільські території» в контексті зі спорідненими поняттями [4].

Сільські території поєднують виробничо-господарські, політичні, соціальні, природні складники, що підпорядковуються органам місцевого самоврядування, органам державної влади, та регулятивним впливом територіальних громад, бізнесу та громадськості. Всі ці складові поділяються на елементи, властивості яких розкривають їх сутність і визначають певні функції сільських територій. Характер цих просторових утворень знаходить свій вияв у тому, що виробничо-господарська діяльність в їх межах відбувається в безпосередньому зв'язку з природним середовищем. Результати цієї діяльності залежать від природно-ресурсного потенціалу, де землі виступають головним засобом виробництва, причому не завжди сільськогосподарського призначення, це залежить від специфіки сільських територій, їх місцевих особливостей.

Сільські території — це не тільки просторовий базис виробництва, а й природне середовище та місце життєдіяльності людей. Саме тому від людини, її культурно-освітнього рівня, професійної підготовки, навичок, вмотивованості, бажання та вміння працювати і господарювати залежить ефективність використання території. Але, на жаль, 0,5% українських селян не вміють писати і читати, біля 10% мають лише початкову освіту. Причому малограмотних знаходяться не пенсіонери, а молоді люди, які народилися в кінці 80-х – середині 90-х років ХХ ст. [3]. Таким чином, сільські території, по-перше, це фізична територія, в межах якої існують і розвиваються представники рослинного, тваринного світу і людина як біосоціальна істота. По-друге, руральна (від англ. rural — сільський) частина території, розміщена у просторі. Сільські території, з огляду на їх природу, наділені властивістю множинної додатковості [4].

Сільські території, як і будь-які інші об'єкти, займають певне місце в географічному просторі. У географії місце розглядається як точка. Їх множина утворює ареал на земній поверхні. Місце - це адреса об'єкта в географічному просторі, а геопростір - сума (інтеграл) місць географічних об'єктів. З огляду на це поняття «сільські території» органічно пов'язане з категорією «місце». На відміну від простору, який виступає виразником розміру, масштабу сільської території, місце як елемент просторової системи визначає розташування того чи іншого об'єкта у просторі відносно інших. Зв'язок місця з територією знаходить свій вияв у тому, що воно є конкретною точкою останньої [7].

Важливе значення в дослідженні природи сільських територіальних утворень має застосування концепції просторової організації суспільства, яка дозволяє зосередити увагу на вивчення не окремих компонентів системи, а їх сукупності. У просторовому відношенні сільські території мають загальнодержавний, регіональний, районний та низовий рівні, що організовані в одне ціле за принципом “матрьошки”. Таким чином, складові зазначеної системи взаємопов’язані між собою як на горизонтальному, так і на вертикальному рівнях. У цьому сенсі для більш повного опису об’єкта дослідження нами запропоновано концепцію сільського розвитку, використання якої дозволяє об’єктивно оцінити його функціональність за проявом функцій різних складових сільських територій. Дана концепція органічно доповнюється функціонально-територіальним підходом, який враховує інтереси територій та окремих галузей, включаючи й аграрну [9].

Так, на думку В. М. Трегобчука, в сучасних умовах поширення світової глобалізації, яка не омине і українське село, важливим є досвід західноєвропейської моделі використання та благоустрою сільських територій. Тобто необхідно розглядати сільські території в форматі багатофункціональності і екологізрівноваженості, при сталому вирішенні виробничих, екологічних, соціальних питань, а також побутово-культурних проблем, з якими сьогодні стикається село [8].

Висновки. Розглянуті визначення поняття «сільська територія» є узагальненими, роблять акцент або на сільськогосподарський напрямок діяльності цих територій, або розглядаються в розрізі економічного, екологічного, соціального та енергетичного забезпечення, в умовах адміністративно-територіального утворення. Сутність сільських територій, їх диференціація за рівнями і типами дозволяє зробити висновок, що вони є гетерогенною, поліфункціональною, багаторівневою, біо-соціо-еколого-економічною системою, яка розвивається у просторі та часі і перебуває під управлінням громадських організацій, бізнесових структур, органів місцевого самоврядування, органів державної влади. Сільські території можна типізувати як природне, виробниче, антропо середовище, або середовище життєдіяльності в широкому розумінні.

Література:

1. Закон України «Про планування території інфраструктури сільської місцевості».
2. Малік М. Й. До питання сталого розвитку сільських територій / М. Й. Малік // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 51–58.
3. Мельник С. І. Соціально-економічні проблеми відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу села. — К.: ННЦ ІАЕ, 2004. — С. 342.
4. Павлов О. «Сільські території: теоретико-методологічні засади дослідження».
5. Павлов О. І. Сільські урбанізовані зони і ареали як специфічний об’єкт функціонування та управління // Вісник державної служби України. – 2005. – № 3. – С. 34-38.
6. Прокопа І. Сільські території України: дослідження і регулювання розвитку / І. Прокопа // Економіка України. – 2007. – № 6. – С. 50–59.
7. Топчів О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навч. посіб. — Одеса.: Астропринт, 2005. — С. 175, 176.

8. Трегобчук В. М. Актуальні проблеми сталого розвитку сільських територій // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: Матеріали Сьомих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. економістів-аграрників, Київ, 9-10 лист. 2005 р. С. 69–76.

9. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України/ П.Т. Саблук// Вісн. аграр. науки. – 2006. - №5. – С. 21-23.

10. Славов В. П., Коваленко О. В. Економіко-енергетична система сталого розвитку сільських територій / В. П. Славов, О. В. Коваленко // Вісник аграрної науки. – 2007. – № 9. – С. 68–71.

11. Юрчишин В.Ю. Сільський розвиток: основи методології та організації/ В. Юрчишин, О. Онищенко// Економіка України. – 2006. - №10 – С. 4-13.

Рецензент: д.е.н., професор Єрмаков О.Ю.

УДК 631.11:339.137.2

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ

Рижман Л. Д., викладач

Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького національного аграрного університету

У статті розглядаються методичні підходи до ідентифікації рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, висвітлюється проблема формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, окреслюються складові стратегії довгострокового забезпечення конкурентоспроможності та визначається особливість управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

In article methodical approaches to identification of level of competitiveness of the agricultural enterprises are considered. The problem of formation of strategy of long-term maintenance of competitiveness of the agricultural enterprises is shined, features of management are defined by competitiveness of the agricultural enterprises.

Постановка проблеми. Особливості сучасних ринкових відносин зумовили необхідність пошуку сільськогосподарськими підприємствами напрямів розвитку, які забезпечують їм суттєві переваги перед конкурентами. Одним з таких напрямів є ідентифікація їх рівня конкурентоспроможності та формування стратегії досягнення і забезпечення високого рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, оскільки їх стійке функціонування у ринковій економіці визначається конкурентоспроможністю продукції та конкурентною позицією.

Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства передбачає його можливість зберігати або розширювати конкурентні позиції на цільовому аграрному ринку та впливати на ринкову ситуацію через пропозицію якісної сільськогосподарської продукції, задовольняючи специфічні вимоги споживачів і забезпечуючи ефективність свого функціонування. Важливість дослідження посилюється ще й тим, що на конкурентні відносини впливає глобалізація світової економіки. Міжнародні компанії, виходячи на національні ринки, сприяють посиленню конкуренції серед виробників на